

Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na terenie gmin miejsko-wiejskich

Conditions of entrepreneurship development in urban-rural communes

Wiesław Szopiński, Maria Grzybek

Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii

Streszczenie. Przedsiębiorczość w Polsce od lat 90. XX w. w znacznym stopniu wpływa na poprawę gospodarki i jakości życia mieszkańców gmin miejsko-wiejskich i wiejskich. Rozwój przedsiębiorczości zależy od wielu uwarunkowań zewnętrznych oraz wewnętrznych, w tym ilościowych i jakościowych. Wśród czynników jakościowych wyróżnia się m.in. aktywność samorządów i władz lokalnych. W stymulowaniu przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnych, zaangażowanie i działania samorządów spełniają bardzo ważną rolę we współczesnych realiach gospodarczych.

Celem opracowania było określenie rodzajów uwarunkowań stymulujących rozwój przedsiębiorczości w miejsko-wiejskiej gminie Sędziszów Małopolski położonej, w województwie podkarpackim. Badania empiryczne zostały przeprowadzone w 2016 r. wśród 279 mieszkańców gminy, przy użyciu kwestionariusza ankiety, metodą bezpośredniego wywiadu.

Analiza zebranych danych pierwotnych i wtórnych pozwala stwierdzić, że na badanym terenie w latach od 2011 do 2015 występował systematyczny wzrost liczby przedsiębiorstw. W ich strukturze dominowały mikroprzedsiębiorstwa, których odsetek w omawianym okresie kształtował się na poziomie od 95% do 96%. Z opinii ankietowanych wynika, że lokalne warunki są korzystne dla podejmowania przedsięwzięć. Rozwojowi przedsiębiorczości w gminie sprzyjają zwłaszcza odpowiednie decyzje i zaangażowanie władz samorządowych, a także takie mikroekonomiczne czynniki, jak: wykwalifikowana kadra, dobra lokalizacja terenów pod inwestycje, wysokość podatków i opłat lokalnych oraz stan infrastruktury. Za branże mające największe szanse rozwoju na badanym obszarze, udzielający odpowiedzi uznali: przetwórstwo przemysłowe, meblarstwo, budownictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, handel oraz transport.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, gminy miejsko-wiejskie, samorząd terytorialny

Adres do korespondencji – Corresponding authors: Dr Wiesław Szopiński, dr hab. prof. UR Maria Grzybek, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów; e-mail: wszopin@ur.edu.pl

Abstract. The entrepreneurship to a large degree influences economic development and quality of life of inhabitants of urban-rural and rural municipalities since the 1990s in Poland. The development of entrepreneurship depends on many external and internal factors, including quantitative and qualitative ones. Among the qualitative factors is the activity of self-governments and local authorities. In stimulating entrepreneurship among local communities, involvement and actions of local governments play a very important role in modern economic realities.

The aim of the study was to determine the types of conditions stimulating the development of entrepreneurship in the urban-rural municipality of Sędziszów Małopolski located in the Podkarpackie Voivodeship. Empirical research was conducted in 2016 among 279 inhabitants of the municipality using a questionnaire survey, a direct interview method.

Analysis of the collected primary and secondary data shows that in the studied area from 2011 to 2015 there was a systematic increase in the number of enterprises. Their structure was dominated by micro-enterprises, whose percentage in the discussed period ranged from 95% to 96%. The opinions expressed by the respondents indicate that local conditions are conducive to undertaking entrepreneurial activities. The development of entrepreneurship in the municipality is particularly conducive to the proper decisions and involvement of local authorities, and such microeconomic factors as qualified staff, good location of investment sites, local taxes and charges, as well as infrastructure. The most promising sectors in the surveyed area were industrial processing, furniture, construction, agri-food processing, trade and transport.

Keywords: entrepreneurship, urban-rural communes, local government

Wstęp

Od ponad ćwierć wieku w Polsce występuje permanentny rozwój przedsiębiorczości. Ma ona szczególne znaczenie w miejsko-wiejskich oraz wiejskich środowiskach lokalnych, gdyż stymuluje ich rozwój zarówno gospodarczy, jak i społeczny. Powstawanie firm, reprezentujących różne formy przedsiębiorczości, przyczynia się przede wszystkim do wielofunkcyjnego rozwoju środowisk wiejskich (Duczkowska-Piasecka, 1996). Zatrudnienie w tych przedsiębiorstwach jest źródłem pozarolniczych dochodów lokalnej społeczności oraz znacznie przyczynia się do zmniejszania poziomu bezrobocia na wsi. Efektywne wykorzystywanie zasobów i dbałość o zrównoważony rozwój sprzyjają poprawie stanu środowiska naturalnego i tworzeniu pozytywnych wzajemnych relacji z otoczeniem zewnętrznym firm. W związku z tym aktywizowanie lokalnej społeczności do podejmowania działań przedsiębiorczych jest ciągle aktualne.

Przedsiębiorczość jest pojęciem, które istnieje od momentu istnienia ludzkości (Piecuch, 2013). Poznanie jej źródła, a zwłaszcza roli, jaką odgrywa jest bardzo ważne (Grzegorzewska-Mischka i Wyrzykowski, 2009). To najważniejszy element wzrostu gospodarczego. Można stwierdzić, iż przedsiębiorczość to główny nośnik bogactwa (Barcik i Jakubiec, 2008). Termin ten można odnieść zarówno do rozwoju poszczególnych jednostek, osób, przedsiębiorstw, regionów, jak i gospodarek. Wzrost przedsiębiorczości w postaci indywidualnych i zbiorowych inicjatyw, jak również tworzenie korzystnych warunków do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej wpły-

wają na intensywność rozwoju gospodarczego, w głównej mierze w regionach słabiej rozwiniętych. Nadmienić należy, iż jest to również efektywny sposób rozwiązywania różnorodnych, zwłaszcza wieloaspektowych problemów społecznych. Przedsiębiorczość to zatem nieodzowny element rozwoju każdej gospodarki (Piecuch, 2013).

Głównym celem opracowania było określenie rodzaju uwarunkowań stymulujących rozwój przedsiębiorczości na przykładzie gminy o charakterze miejsko-wiejskim, jakim jest Sędziszów Małopolski, z uwzględnieniem zwłaszcza roli samorządu i czynników sprzyjających powstawaniu firm na badanym obszarze.

Materiał i metody

W artykule dokonano analizy danych wtórnych pozyskanych z wewnętrznych dokumentów Urzędu Gminy Sędziszów Małopolski za lata 2010–2015. W opracowaniu wykorzystano również pierwotne źródła informacji. Zebrano je dzięki użyciu narzędzia badawczego, jakim był samodzielnie przygotowany kwestionariusz ankiety. Anonimowe badanie ankietowe o charakterze sondażowym, przeprowadzono w 2016 r. metodą bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego. Objęto nim łącznie 279 mieszkańców badanej gminy. Badaną próbę wyodrębniono na zasadach doboru nielosowego celowego. Interpretując dane empiryczne, wykorzystano metodę indukcyjno-dedukcyjną.

Przedsiębiorczość jako zjawisko wielowymiarowe

Pojęcie przedsiębiorczość ma bardzo szerokie znaczenie i jest ono wieloznaczne, chociaż jego sens, niezależnie od definicji, jakie są przyjmowane, prawie zawsze zostaje podobny. Za prekursorów nauki w tym zakresie uznaje się Cantillona i Schumpetera (Grzybek, 1998, s. 17). Zagadnieniem dotyczącym przedsiębiorczości zajmują się przedstawiciele różnych dziedzin nauki, takich jak ekonomia, nauki prawne, psychologia, socjologia, politologia itp. Sposób interpretacji terminu przedsiębiorczość jest nacechowany treścią dziedziny, którą prezentują badacze. Przykładem tego jest definicja w ujęciu psychologicznym, gdzie przedsiębiorczość określa się jako zdolność i gotowość człowieka do twórczego podejmowania oraz rozwiązywania pojawiających się problemów, a także umiejętność adaptacji do zmian, które zachodzą w otoczeniu. Źródłem podejmowanych w tym zakresie działań jest przede wszystkim dążenie do usuwania barier hamujących ich rozwój. W ekonomicznym podejściu do przedsiębiorczości akcentuje się szczególną rolę zachowań określonej jednostki społecznej, czyli przedsiębiorców. Podkreśla się znaczenie ich aktywnych postaw wykazywanych w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, które z kolei mają wpływ na rozwój zarówno ich przedsiębiorstw, jak i całej gospodarki. Obydwa prezentowane podejścia łączą pewne cechy człowieka, które są dobrze wykorzystywane w kierunku poszukiwania najlepszych rozwiązań pozwalających zaspokoić potrzeby nie tylko osobiste, lecz także społeczne (Grzegorzewska-Mischka i Wyrzykowski, 2009).

Obecny dorobek najlepiej ugruntowanych poznawczo koncepcji i teorii przedsiębiorczości i jego analiza pozwala stwierdzić, że przedsiębiorczość przede wszystkim utożsamiana jest z odkrywaniem, wykorzystywaniem i dostrzeganiem okazji czy szans w otoczeniu. Okazje przedsiębiorcze związane są z poszukiwaniem nowych zasobów, które będą mogły zaspokoić obecne i potencjalne potrzeby klientów. Jednym z zadań przedsiębiorczości jest poszukiwanie sposobów wyprzedzenia konkurentów poprzez innowacyjne podejście w poszukiwaniu nowych obszarów rynkowych i znalezienie dobrego pomysłu na umacnianie własnej pozycji. Przedsiębiorczość to proces dynamiczny, obejmuje wizję, zmianę i tworzenie. Proces tworzenia, a także zastosowanie nowych idei i rozwiązań wymagają wykorzystania indywidualnej energii i pasji. Istotnym elementem tego procesu jest chęć podjęcia skalkulowanego ryzyka, stworzenie zespołu, którego działania będą efektywne. Przede wszystkim potrzebna jest wizja. Przedsiębiorczość zatem można postrzegać jako proces działań mających na celu wykorzystanie nowatorskiego pomysłu po to, aby generować z niego płynące korzyści na rynku, dla przedsiębiorców oraz społeczeństwa.

W reasumpcji należy podkreślić, że przedsiębiorczość jako wielowymiarowe zjawisko obejmuje aspekty ekonomiczne, psychologiczne, etyczne, kulturowe i wiele innych. Odnosi się do wielu form aktywności ludzkiej, nie tylko działalności gospodarczej. Można ją utożsamiać z poszukiwaniem czy kreowaniem szans w otoczeniu i ich wykorzystywaniem (Dyduch, 2008). Zgłębiając zagadnienie przedsiębiorczości, można wywnioskować, iż jest ona czymś zupełnie naturalnym i powszechnym w dzisiejszej gospodarce, i jak twierdzi Bratnicki (2002, s. 14): „wchodzimy w erę, gdzie przedsiębiorczość jest nie tyle królem, co dyktatorem życia gospodarczego”.

Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości

Poprzez uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości należy rozumieć zbiór czynników, które mają wpływ na inicjatywy założycielskie nowych podmiotów gospodarczych, sprzyjają im bądź hamują ich powstawanie oraz ułatwiają lub utrudniają funkcjonowanie i rozwój istniejących przedsiębiorstw (Moczydłowska i Pacewicz, 2007). Rozwój przedsiębiorstwa jest niezbędnym procesem mającym na celu przetrwanie i dalsze funkcjonowanie na rynku. Aby nastąpił, muszą zaistnieć określone warunki kreujące go. Każde przedsiębiorstwo jest bezpośrednio powiązane ze swoim otoczeniem, z którego czerpie korzyści, np. zasoby, a w zamian oddaje cenne wyroby, bądź usługi dla społeczności. To dzięki otoczeniu może się rozwijać i trwać, bowiem czerpie ono z niego energię i informację. Otoczenie może generować dla przedsiębiorstwa zarówno szanse, jak i zagrożenia, dlatego przy budowie strategii rozwoju firmy oraz wyznaczeniu celów musi być ono brane pod uwagę. Czynniki, które składają się na otoczenie danego przedsiębiorstwa z reguły ulegają ciągłym zmianom, dlatego ważne jest ich permanentne monitorowanie (Urbanowska-Sojkin, Banaszyk i Witczak, 2004).

Zanim przedsiębiorca założy firmę, powinien dokonać dokładnej analizy warunków otoczenia zewnętrznego pod kątem ich wpływu na dalszy rozwój firmy. Charakter wpływu poszczególnych czynników na rozwój przedsiębiorczości może zależeć od następujących uwarunkowań (Moczydłowska i Pacewicz, 2007):

- uwarunkowania polityczne, obejmujące przyjętą ideologię sprawowania władzy, ukształtowanie efektywnie funkcjonujących instytucji publicznych, dążących do osiągnięcia zaplanowanych celów oraz konsekwentnie realizujących założone wzorce społecznego ładu,
- uwarunkowania prawne, związane z rozsądnym prawodawstwem, napędzającym rozwój gospodarczy i podejmowanie przedsięwzięć; przede wszystkim chodzi o jasno i czytelnie ustalony system kodyfikacyjny i obiektywny wymiar sprawiedliwości,
- uwarunkowania ekonomiczne, związane z mechanizmami rynkowymi. Ważny jest rozwój systemów bankowych, finansowych, podatkowych i celnych, dzięki czemu zakładanie, prowadzenie i rozwijanie przedsiębiorczości będzie ułatwione; dla prawidłowego funkcjonowania i oddziaływania systemów ważne jest przestrzeganie reguł i zasad, co pozwala eliminować negatywne zachowania przedsiębiorców, a sprzyja rozwijaniu pozytywnych,
- uwarunkowania kulturowe, związane z historycznie ukształtowanymi postawami zachowań, a także regułami współżycia społecznego; istotną rolę pełnią przekazywane z pokolenia na pokolenia religijne systemy, normy moralne, wzorce zachowań, bowiem w dużym stopniu oddziałują na poziom świadomości społecznej, poczucie przynależności i tożsamości,
- uwarunkowania społeczne, związane z typem struktury społecznej. Istniejące instytucje kontrolujące społeczeństwo zapewniają trwałość struktury i jednocześnie przyczyniają się do jej rozwoju. Przejawia się to przez takie zjawiska ekonomiczne, jak wzrost dochodów, popytu, zysków przedsiębiorstw, zatrudnienia, nakładów inwestycyjnych, a także zjawiska społeczne, np. wzrost poziomu wykształcenia, aktywności, zmiany w strukturze konsumpcji,
- uwarunkowania psychologiczne, związane z potrzebami i możliwościami ich zaspokajania przez jednostki; można założyć, że efektywne zaspokojenie potrzeb kształtuje pozytywne wzorce zachowań,
- uwarunkowania komunikacyjne, związane z rolą, jaką pełnią środki masowego przekazu w upowszechnianiu wśród społeczności pozytywnych wzorów przedsiębiorczości oraz z rolą komunikacji w przepływie informacji. Chodzi nie tylko o przepływ informacji, lecz także jej skuteczność.

Rozwój przedsiębiorczości zależy również od uwarunkowań wewnętrznych, wynikających z podmiotowych predyspozycji przedsiębiorców. Uwarunkowania wewnętrzne mogą wpływać na osobę przedsiębiorcy, jego indywidualne możliwości do pokonywania problemów, trudności, czy radzenie sobie ze stresem, który jest nieodłącznym elementem w prowadzeniu działalności gospodarczej. Przywiązuje się coraz większą wagę, do tego, co przedmiotowe, czyli subiektywne, irracjonalne i nierozpoznawalne. Rola człowieka, jego umiejętności, wewnętrzne predyspozycje stają się ważnym czynnikiem w procesach gospodarowania (Piecuch, 2013). Ważne są także oczekiwania i aspiracje osób przedsiębiorczych, co podkreśla m.in. Kłodziński (1999).

Ponadto w odniesieniu do obszarów miejsko-wiejskich i wiejskich istotną rolę odgrywają czynniki mikroekonomiczne. Podzielić je można na czynniki ilościowe

i jakościowe. Do czynników ilościowych można zaliczyć (Moczydłowska i Pacewicz, 2007):

- położenie,
- potencjał rynkowy,
- gęstość zaludnienia,
- odległości transportowe,
- stan infrastruktury,
- ceny ziemi,
- stosunki własności oraz zasoby kapitału,
- czystość ekologiczna oraz stan środowiska naturalnego,
- poziom płac,
- historycznie ukształtowana struktura gospodarki.

Szczególne znaczenie spośród wymienionych czynników ilościowych ma stan infrastruktury. Jest on jednym z głównych czynników przyciągających lub hamujących napływ kapitału, który stymuluje rozwój przedsiębiorczości. Ponadto ma ogromny wpływ na przyciąganie inwestorów, rozwój inwestycji, zwiększenie konkurencyjności regionu, pobudzenie do działania. Podstawowe znaczenie mają m.in. jakość i gęstość sieci drogowej, rozwinięta gospodarka wodna, kanalizacyjna, usprawniony system łączności. Rozbudowana infrastruktura świadczy również o atrakcyjności danej wsi, gminy, czy regionu. To nie tylko czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego, lecz także stan określający jakość życia mieszkańców (Pławgo, 2007). Z kolei wśród czynników jakościowych mających wpływ na rozwój przedsiębiorczości można wyróżnić (Moczydłowska i Pacewicz, 2007):

- kulturę przemysłową,
- monokulturę gospodarczą,
- poziom wykształcenia ludzi,
- przepływ wzorców przedsiębiorczości,
- adaptację nowych wzorców konsumpcyjnych,
- sprawność instytucji rynkowych, w tym aktywność samorządów i władz gminy,
- postawy społeczne, czyli otwartość na rozwój przedsiębiorczości,
- bariery mentalnościowe,
- rolę związków zawodowych,
- stosunek do opieki ze strony państwa,
- łatwość przeżycia,
- skłonność do planowania.

Spośród tych czynników istotne znaczenie mają sprawność instytucji rynkowych i samorządowych, która wpływa na aktywizację społeczności lokalnej. To instytucje administracyjne i samorządu lokalnego podejmują decyzje w zakresie sposobów i zasad wykorzystania dostępnych na danym terenie zasobów. Swoim działaniem powinny

wspierać społeczność lokalną, a co za tym idzie pobudzić w nich ducha przedsiębiorczości, gdyż jak twierdzi Kłodziński (1999, s. 26): „skłonność do przedsiębiorczości zależy od wielu cech określających klimat wokół przedsiębiorców”.

Przedsiębiorczość może być postrzegana zarówno jako kreatywność, jak i innowacyjność władz samorządowych. Świadczy o tym np. umiejętność zastosowania nowych koncepcji czy umiejętność współpracy z innymi przedsiębiorstwami w taki sposób, aby dążyć do jak najlepszego, a zarazem efektywnego zarządzania rozwojem gminy w celu zapewnienia jak najlepszych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Zatem przedsiębiorczość władz samorządowych z punktu widzenia ekonomicznego jest bardzo ważna. W wyniku tego wzrasta świadomość ekonomiczna mieszkańców, występują coraz większe oczekiwania podmiotów gospodarczych w stosunku do władz samorządowych, jak również wyższe oczekiwania inwestorów (Moczyłowska i Pacewicz, 2007).

Najbardziej obiecującym instrumentem stymulującym rozwój regionalny jest tworzenie środowiska, które powinno sprzyjać przedsiębiorczości i innowacyjności. Wymaga to kształtowania odpowiedniego kapitału społecznego, a w tym przede wszystkim kultury innowacyjnej.

Przedsiębiorczość jest zatem korzystnym czynnikiem, który stymuluje rozwój regionalny. Tworzy się swego rodzaju spirala działań inwestycyjnych, które we społecznych realiach gospodarczych są szczególnie ważne, gdyż dzięki nim duża liczba ludzi może uzyskiwać pracę w dobrze prosperujących firmach o charakterze lokalnym. Na podkreślenie zasługuje to, że nie tylko środowisko lokalne osiąga z rozwoju przedsiębiorczości korzyści, lecz także poszczególne województwa i cały kraj, dzięki wyrównywaniu występujących różnic regionalnych, gospodarczych i społecznych, w tym standardów życia ludności.

Identyfikacja poziomu przedsiębiorczości w gminie Sędziszów Małopolski

Gmina Sędziszów Małopolski to gmina miejsko-wiejska, która jest częścią powiatu ropczycko-sędziszowskiego, a usytuowana jest w środkowo-zachodniej części województwa podkarpackiego. Położona jest 25 km na zachód od stolicy województwa – Rzeszowa. Gmina ta zlokalizowana jest na pograniczu dwóch krain geograficznych: Kotliny Sandomierskiej i Pogórza Strzyżowskiego. Gmina Sędziszów Małopolski ma powierzchnię 154 km², stanowiącą 28% powierzchni całego powiatu. W gminie tej mieszka 23 686 mieszkańców (na dzień 31.12.2015 r.), co stanowi około 32% ludności całego powiatu (<http://sedziszow-mlp.pl>).

Dokonując analizy poziomu przedsiębiorczości, warto zwrócić uwagę na stan rozwoju badanego terenu. W gminie Sędziszów Małopolski dużym atutem są zasoby infrastrukturalne oraz położenie w pobliżu głównych dróg krajowych i tras kolejowych. Należy zatem uznać, że są to korzystne warunki do prowadzenia przedsiębiorczości.

Analizując liczbę podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w gminie Sędziszów Małopolski latach od 2011 do 2015, należy stwierdzić, iż liczba podmiotów nowo zarejestrowanych była wyższa od liczby podmiotów wyrejestrowanych. Lata 2011

i 2012 wykazały ujemny bilans pomiędzy podmiotami nowo zarejestrowanymi i wyrejestrowanymi. W roku 2011 wyniósł on 16, a w 2012 nieco mniej, gdyż 12 podmiotów więcej się wyrejestrowało, aniżeli zarejestrowało. W roku 2013 liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w największym stopniu przewyższyła liczbę podmiotów wyrejestrowanych, gdyż zarejestrowało się tam o 69 podmiotów więcej niż wyrejestrowało. W kolejnych latach, 2014–2015 tendencja ta się utrzymała, lecz różnice były nieco mniejsze. W roku 2014 było to o 48 podmiotów więcej, zaś w 2015 – o 52.

Udział przedsiębiorstw działających w gminie Sędziszów Małopolski. z podziałem na miasto i obszary wiejskie jest prawie równomierny. Firmy działające w mieście stanowiły od 49% w 2010 r. do 46% w 2015 r. W 2010 r. odsetek działających przedsiębiorstw na wsi wynosił 51%, zaś w 2015 wzrósł do 54%. Okazuje się zatem, że na przestrzeni 5 lat stan firm w mieście zmniejszył się o 3 pkt. proc. Równocześnie podkreślić należy, że w tym samym okresie na obszarach wiejskich liczba firm wzrosła.

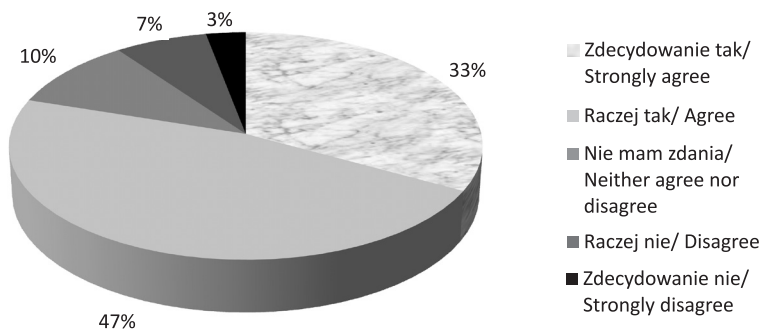
W gminie Sędziszów Małopolski, w analizowanym okresie pod względem liczby osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach zdecydowaną dominację stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, których udział wynosił od 95% do 96%. Kolejne miejsca zajmowały firmy działające na małą skalę, których odsetek kształtował się na poziomie 4% i 3%. Udział średnich i dużych przedsiębiorstw łącznie w latach 2010 do 2015 wynosił około 1% wszystkich firm. Podkreślić należy, że stan mikroprzedsiębiorstw każdego roku ciągle się zwiększał na terenie gminy, a ich liczba w 2015 r. osiągnęła 1447 podmiotów gospodarczych.

Potencjał rozwoju przedsiębiorczości w opinii mieszkańców gminy Sędziszów Małopolski

Analiza czynników determinujących rozwój przedsiębiorczości na terenie gmin miejsko-wiejskich została również zweryfikowana empirycznie na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych w ramach wywiadów bezpośrednich z mieszkańcami gminy Sędziszów Małopolski. Odsetek wypowiedzi dotyczących oceny wpływu lokalnych warunków na rozwój przedsiębiorczości w badanej gminie zaprezentowano na rycinie 1

W opinii 80% objętych badaniem mieszkańców gminy Sędziszów Małopolski lokalne warunki sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości. Co drugi ankietowany był zdania, iż warunki te zdecydowanie sprzyjają rozwojowi, a co trzeci badany wyraził opinie, że raczej tak. W badanej zbiorowości znalazły się także osoby, które nie potrafiły ocenić lokalnych warunków rozwoju przedsiębiorczości, należała do nich co 10. wypowiedzi na ten temat. Jest to sytuacja niepokojąca, gdyż wskazuje, że część mieszkańców nie interesuje się rozwojem gospodarczym gminy. Wśród badanych znalazły się także osoby krytycznie oceniające warunki rozwoju przedsiębiorstw lokalnych, a ich udział wyniósł łącznie 10%.

Zadaniem każdego samorządu lokalnego jest wspieranie mieszkańców gminy w podejmowaniu działań przedsiębiorczych na własnym terenie, dzięki którym następuje rozwój przedsiębiorczości. Opinie na temat zaangażowania władz gminy Sędziszów Małopolski w powstawanie nowych firm przedstawiono na rycinie 2.

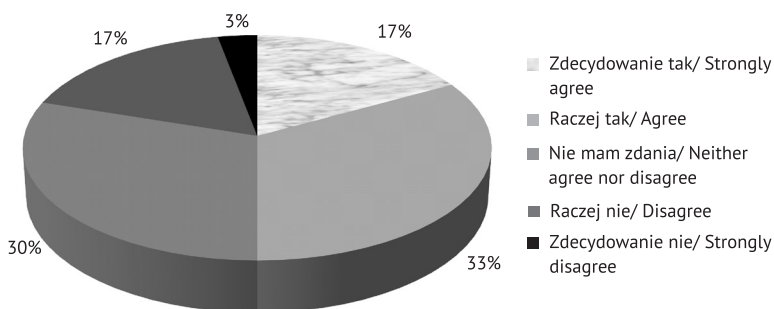

Ryc. 1. Odsetek opinii ankietowanych na temat wpływu warunków na rozwój przedsiębiorczości w badanej gminie (w %)

Fig. 1. Percentage of respondents surveyed on the impact of conditions on entrepreneurship development in the studied municipality (in%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego (n=279)

Source: Autor's study based on the questionnaire survey (n=279)

Ryc. 2. Odsetek opinii ankietowanych na temat działań władz gminy sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości (w %)

Fig. 2. Percentage of respondents' opinions on the activities of the municipality authorities supporting entrepreneurship development (%)

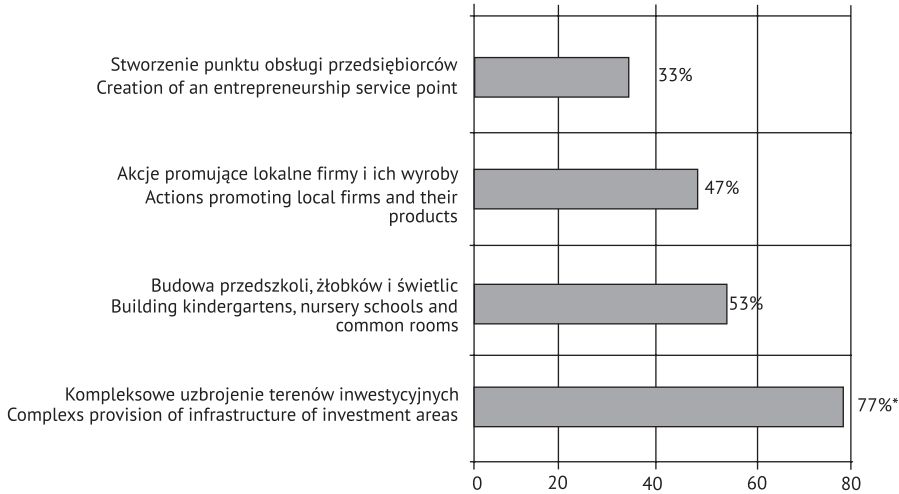
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego (n=279)

Source: Autor's study based on the questionnaire survey (n=279)

Zaangażowanie samorządu terytorialnego badanej gminy w rozwój lokalnej przedsiębiorczości pozytywnie oceniła połowa osób ankietowanych. Jednak aż 30% ankietowanych nie umiało ocenić działań samorządu w zakresie stymulowania przedsiębiorczości. Natomiast co piąty wypowiedzący się wyraził negatywną opinię o zaangażowaniu samorządu w rozwój nowych firm na terenie omawianej gminy.

Bardzo ważnymi czynnikami decydującymi o rozwoju lokalnej przedsiębiorczości są rozwinięte w gminach elementy infrastruktury zarówno ekonomicznej, technicznej, jak i społecznej. Za wyposażenie podstawowych jednostek terytorialnych w te

elementy, jak też w ich rozwój odpowiedzialne są samorządy lokalne. W związku z tym ankietowani wyrazili własną opinię na temat perspektyw działania samorządu Sędziszowa Małopolskiego w zakresie przeznaczenia środków finansowych na rozwój infrastruktury gminy (ryc. 3).

Ryc. 3. Struktura wypowiedzi na temat kierunków rozwoju infrastruktury w badanej gminie (w %)

Fig. 3. Structure of statements about directions of infrastructure development in the studied municipality (in%)

* Respondenci mogli wskazać więcej niż 1 odpowiedź

* Respondents could indicate more than 1 item

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego (n=279)

Source: Autor's study based on the questionnaire survey (n=279)

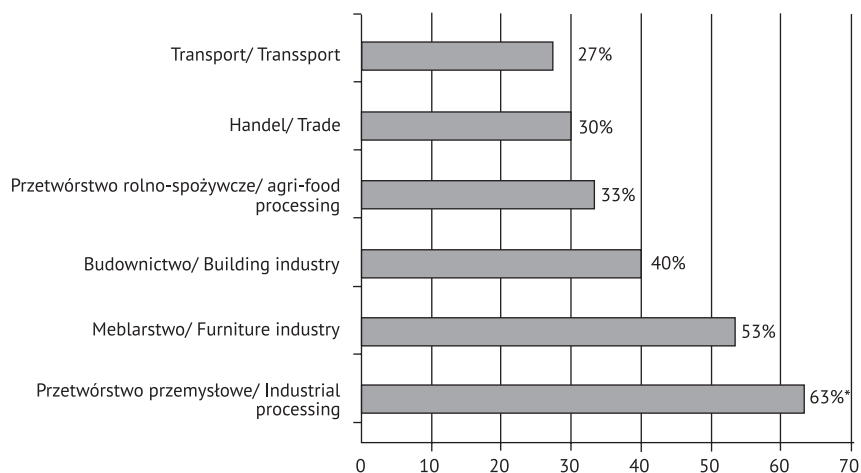
Wśród wypowiadających się zdecydowaną przewagą, bo aż 77% stanowiły osoby, które kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych gminy uważały za priorytetowe działanie samorządu w najbliższej perspektywie. Ponad połowa badanych wskazała na konieczność przeznaczenia środków na rozwój infrastruktury społecznej związanej z budową żłobków, przedszkoli i świetlic dla najmłodszych członków społeczności lokalnej. Dokonane inwestycje w tym zakresie przyczyniłyby się także do zapewnienia nowych miejsc pracy i stworzenia dogodnych warunków dla rozwoju młodym rodzinom oraz ułatwienia podejmowania pracy zawodowej. Prawie co drugi wypowiadający się wskazał na konieczność przeznaczenia środków na promocję lokalnych firm oraz ich produktów i usług. Ankietowani zauważyli także konieczność zorganizowania punktu obsługi dla przedsiębiorców działających na terenie gminy. Tę sugestię wyraziła aż 1/3 osób udzielających odpowiedzi.

W zależności od zasobów ludzkich, kapitałowych i naturalnych oraz potrzeb gospodarczych w poszczególnych gminach rozwijają się przedsiębiorstwa reprezentujące różne branże. Ankietowani z gminy Sędziszów Małopolski wyrazili własne opinie na

temat potrzeb i szans rozwoju firm w zakresie sześciu branż. Udział wypowiedzi na ten temat zaprezentowano na rycinie 4.

Z zaprezentowanych danych wynika, że największy udział wypowiedzi (63%) uważał przetwórstwo przemysłowe za priorytetową branżę mającą największą szansę na rozwój w badanej gminie. Ponad połowa ankietowanych była zdania, że branża meblarska ma dużą szansę rozwoju. Opinie te wynikały m.in. z tego, że w mieście Sędziszów Małopolski od lat występują tradycje w produkcji mebli, gdyż na terenie miasta funkcjonuje zakład tej branży. Jego właścicielem w warunkach wolnego rynku stał się Paged, a przed rokiem 1990 należał on do Rzeszowskich Fabryk Mebli. Na podkreślenie zasługuje to, że wyroby meblarskie pochodzące z tej fabryki od samego początku, ze względu na ich wysoką jakość, cieszyły się dużym zainteresowaniem i popytem wśród klientów. Jako branżę zasługującą także na rozwój w analizowanej gminie 40% ankietowanych uznało budownictwo. W opinii 1/3 osób wypowiedzi na temat przetwórstwa rolno-spożywcze zasługuje i ma szansę rozwoju na omawianym terenie. Na rozwój branży handlowej wskazało 30% ankietowanych, a 3 pkt. proc. mniej na branżę transportową.

Istotnym zagadnieniem w przeprowadzonym badaniu było także określenie czynników sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości na terenie gminy. Wypowiadający się na ten temat mieszkańcy wymienili cztery zasadnicze, ich zdaniem, determinanty stymulujące rozwój firm w ich środowisku lokalnym. Rodzaj czynników sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej i udział wypowiedzi na ten temat przedstawiono na rycinie 5.

Ryc. 4. Struktura wypowiedzi na temat branż mających największe znaczenie rozwoju w badanej gminie (w %)

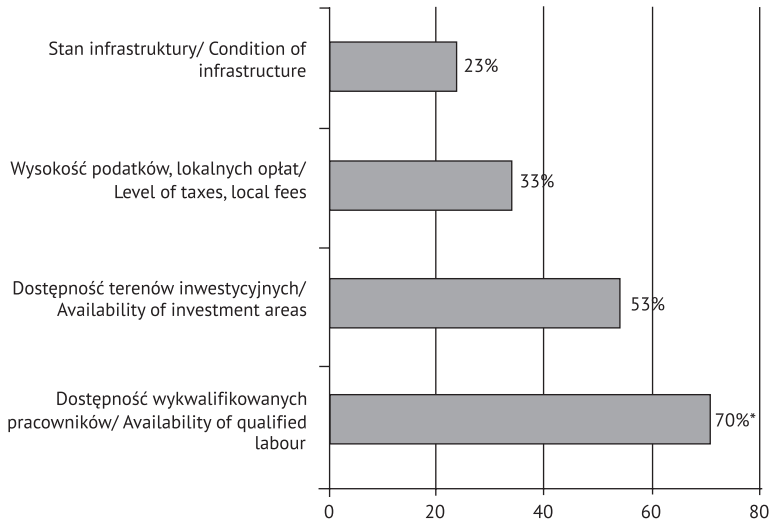
Fig. 4. Structure of statements about the most important branches of the municipality (in%)

* Respondenci mogli wskazać więcej niż 1 odpowiedź

* Respondents could indicate more than 1 item

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego (n=279)

Source: Autor's study based on the questionnaire survey (n=279)

Ryc. 5. Odsetek wypowiedzi dotyczących czynników zachęcających przedsiębiorców do prowadzenia działalności gospodarczej w badanej gminie (w %)

Fig. 5. Percentage of statements about factors that encourage entrepreneurs to run a business in the municipality (in%)

* Respondenci mogli wskazać więcej niż 1 odpowiedź

* Respondents could indicate more than 1 item

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego (n = 279)
Source: Autor's study based on the questionnaire survey (n = 279)

Najwięcej, bo aż 70% ankietowanych wskazało dostępność wykwalifikowanych pracowników za czynnik, który sprawia, że jest to główny bodziec stymulujący rozwój przedsiębiorczości w badanej gminie. Za bardzo ważną determinantę zachęcającą do rozwoju nowych firm 53% wypowiedziujących się uznało dostępność terenów inwestycyjnych. Jedna trzecia ankietowanych była zdania, że korzystna wysokość lokalnych opłat i podatków w znacznym stopniu może przyczynić się do podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej. Wśród wypowiedziujących się najniższy udział stanowili ci, którzy uważali stan infrastruktury za czynnik wpływający na decyzje związane z rozwojem przedsiębiorczości w mieście i gminie Sędziszów Małopolski.

Podsumowanie

Przedsiębiorczość stanowi jeden z najważniejszych elementów wzrostu gospodarczego w skali lokalnej. Nie byłoby to jednak możliwe, gdyby nie aktywne działanie władz gminy, ich starania o ciągłą poprawę warunków do podejmowania działań przedsiębiorczych, dzięki którym gmina staje się konkurencyjna na tle innych.

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych statystycznych pozyskanych z Urzędu Gminy Sędziszów Małopolski można uznać, iż przedsiębiorczość w badanej

gminie ma korzystne warunki rozwoju. Wynika to z tego, iż liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w REGON przewyższa liczbę podmiotów z niego wyrejestrowanych, zatem lokalne warunki zachęcają przedsiębiorców do zakładania nowych przedsiębiorstw. Dowodem na to może być również wzrost liczby przedsiębiorstw o około 8% w latach od 2011 do 2015. Zauważalne jest też, iż w Gminie Sędziszów Małopolski dominującym sektorem jest sektor prywatny, którego udział na lokalnym rynku wynosi około 98%. Dominują podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Również wyniki przeprowadzonego pomiaru pierwotnego wskazują, że zdecydowana większość ankietowanych (80%) była zdania, iż lokalne warunki sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości. Ponad połowa wypowiedziających się pozytywnie oceniła działania samorządu gminy sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości w środowisku lokalnym.

Za priorytetowe działania jakie samorząd badanej gminy powinien podjąć w celu stymulowania rozwoju nowych firm, ankietowani uważali zwłaszcza kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych, wzbogacenie infrastruktury społecznej poprzez budowę nowych żłobków, przedszkoli i świetlic, zwrócenie uwagi na upowszechnienie w większym zakresie akcji związanych z promocją lokalnych firm oraz ich produktów i usług. Wypowiadający zwrócili uwagę również na konieczność uruchomienia punktu obsługi przedsiębiorców ułatwiającego założenie i prowadzenie działalności gospodarczej.

Badani mieszkańcy gminy największą szansę rozwoju przedsiębiorczości upatrywali w zakresie branż związanych z przetwórstwem przemysłowym, meblarstwem, budownictwem, przetwórstwem rolno-spożywczym, handlem oraz transportem.

Wśród czynników stymulujących rozwój przedsiębiorczości na badanym obszarze zwrócono uwagę w największym stopniu na dostępność wykwalifikowanych pracowników oraz dobrą lokalizację terenów inwestycyjnych. Ważnymi okazały się także korzystny poziom podatków i opłat oraz dobry stan infrastruktury.

Bibliografia

- Barcik, R. Jakubiec, M. (2008). Przedsiębiorczość jako składowa procesów innowacyjnych. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce*, 6, 7–10.
- Bratnicki, M. (2002). *Przedsiębiorczość i przedsiębiorcy współczesnych organizacji*. Katowice: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach.
- Duczkowska-Piasecka, M. (1996). Rozwój przedsiębiorczości szansą na awans społeczno-ekonomiczny obszarów wiejskich. W: *Formy inicjatyw gospodarczych na obszarach wiejskich*. Kraków: Akademia Rolnicza w Krakowie, 21–24.
- Dyduch, W. (2008). *Pomiar przedsiębiorczości organizacyjnej*. Katowice: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach.
- Grzegorzewska-Mischka, E., Wyrzykowski, W. (2009). *Przedsiębiorczość, przedsiębiorca, przedsiębiorstwo*. Gdańsk: Oficyna Wydawnicza Bookmarket.
- Grzybek, M. (1998). *Uwarunkowania i rozwój przedsiębiorczości w agrobiznesie*. Kraków: Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej w Krakowie, Rozprawy 239.
- <http://sedziszow-mlp.pl/o-gminie/o-gminie> [odczyt 25.05.2017 r.].
- Kłodziński, M. (1999). *Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich*. Warszawa: PAN, IRWiR, Centrum Naukowo-Wdrożeniowe SGGW.

- Moczydłowska, J., Pacewicz, I. (2007). *Przedsiębiorczość*. Rzeszów: FOSZE.
- Piecuch, T. (2013). *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*. Warszawa: C.H. Beck.
- Plawgo, B. (2007). *Rola samorządu gminnego w aktywizacji obszarów wiejskich*. Białystok: Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr.
- Urbanowska-Sojkin, E., Banaszyk, P, Witczak, H. (2004). *Zarządzanie strategiczne przedsiębiorstwem*. Warszawa: PWE.

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 1.05.2018

Do cytowania – For citation:

Szopiński, W., Grzybek, M. (2018). Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na terenie gmin miejsko-wiejskich [Conditions of entrepreneurship development in urban-rural communes]. *Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych – Problems of Small Agricultural Holdings*, 1, 93–106. doi: <http://dx.doi.org/10.15576/PDGR/2018.1.93>